

het
procesboek

van

de

studio

post

fossiele

stedelijke

narratieven

2021

17 juni

Sven

Schouten

s t a d s l u c h t

m a a k t

v r i j

b u r g e r l i j k e

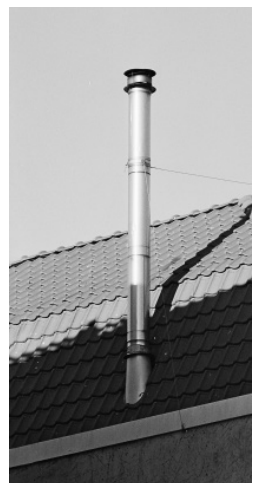
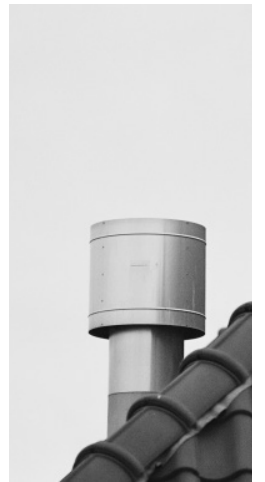
e n

k l e i n

i n d u s t r i ë l e

s c h o o r s t e n e n

< 3 m

h i s t o r i s c h e

f a b r i e k s -

s c h o o r s t e n e n

> 3 m
s t e e n

m o d e r n e

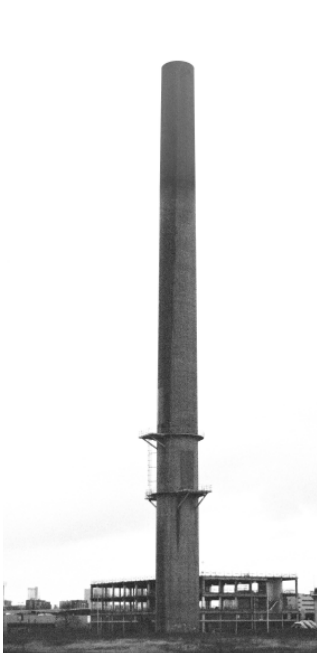
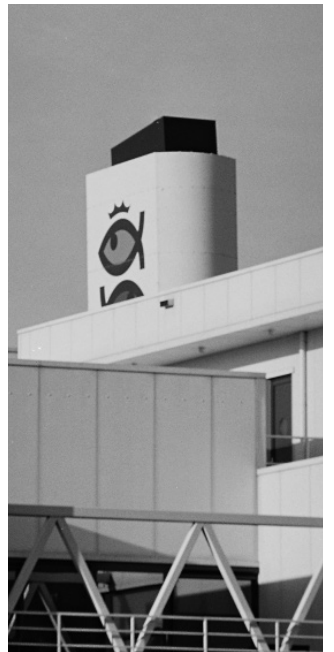
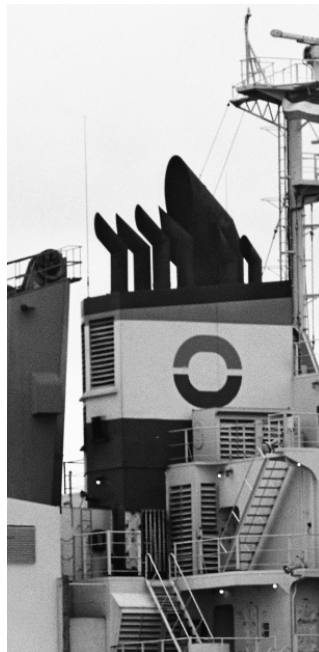
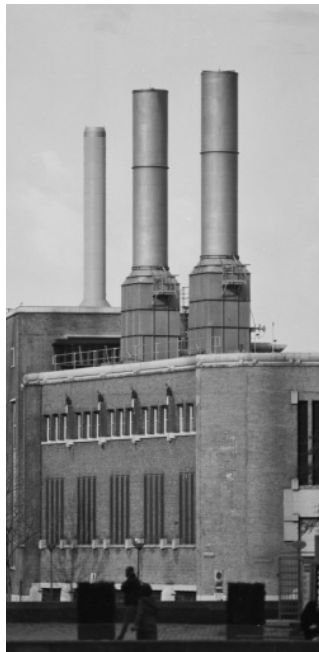
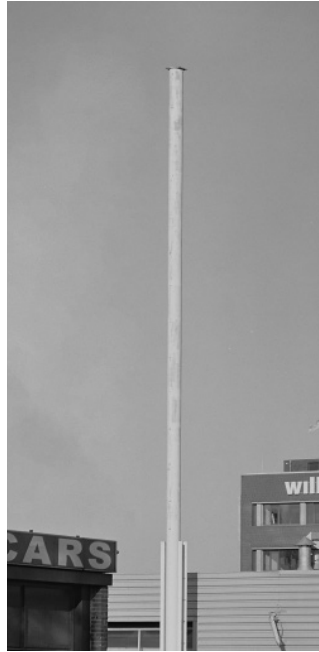
g r o o t -

i n d u s t r i ë l e

s c h o o r s t e n e n

> 3 m

b e t o n & s t a a l

A A N T E K E N I N G E N
I N L E I D I N G

De stadslucht hangt tussen de gebouwen. Onopgemerkt, als negatief van de stadsvormen. Het is de vrije ruimte waar we doorheen kijken, ademen en bewegen. De enige ruimte van écht iedereen.

Maar dit iedereenland is ook steeds meer onze dumpplek geworden.

fossiele maquette

Hier zie je een typisch hedendaags ritueel: de afvalverbranding Rozenburg. Het is mijn troep die hier verbrand wordt en daarna als rookgassen ineens iedereen's probleem zijn. Met de schoorsteen als magisch moment van verantwoordelijkheidsoverdracht. Nu merken we natuurlijk de gevolgen van het scheiden van deze twee werelden. Van onze luchtvervuiling.

post-fossiele maquette

In deze post-fossiele stad zijn de twee werelden juist innig met elkaar verbonden. We zullen bewust de stadslucht moeten gaan vormgeven. Maar HOE we dat doen zullen verschillende groepen een heel andere invulling aan geven.

collages

Dit zijn vijf types die tegelijk in Rotterdam aanwezig zijn, die dezelfde lucht gebruiken, maar er compleet anders naar kijken en van gebruik maken.

Hier een kleine introductie:

e c o - a x e s

d e

v e r h a l e n

01

e m i s s i o n t r a d e r

Engineurs en solutionisten met een sterke verlichtings-ethos. Geloven een maakbare wereld en eeuwige economische groei. Ze hebben het klimaatprobleem nu bijna onder controle, nog een paar snelle innovaties. Ze stoten nog steeds flink veel Co2 uit, maar vangen dit ook tegelijk op voor opslag in gasvelden of hergebruik in nieuwe producten. We are as gods and might as well get good at it.

Op het beursplein zijn de emissiontraders te vinden, ze handelen in uitstoot-certificaten en afgevangen koolstof op de carbonmarket. De koolstofkringloop in de binnenstad is razendsnel, de lucht wordt nonstop gefilterd, bevochtigd, besprenkeld. Nog een paar snelle innovaties en ze kunnen het stadsklimaat helemaal stabiliseren.

Frank trekt de laatste hijs uit z'n e-sigaret. Het is half 12 en hij gaat er even tussenuit, dat kan wel, de algoritmes maken nooit een fout in het handelen van certificaten, of nouja. Bijna nooit. "Hey, maar vandaag is een goeie dag, Frank" zegt z'n digital assistant. We koersen af op een mooie toekomst.

Hij kijkt ondertussen uit z'n raam over de drukke lijnbaan. Daar sjeest een perfect gecoördineerde, zacht zoefende streep van zelfrijdende auto's over de enkele verkeersstrook. Met een noodvaart bumper op bumper, maar wel helemaal elektrisch. Toch hangt er een lichte smog over de stad. Maar niet van de auto's. Het komt uit de kleine stuifsteentjes die haast op alle daken te zien zijn. Die oude schoorsteentjes spuiten nu kleine poefjes zwaveldioxide in de lucht. Kortom: ze sproeien reflecterende deeltjes die de hete zomerzon weerkaatsen. Afgelopen zomer hebben we namelijk een paar flinke hittegolven gehad. Het werkt gelijk, en bespaart enorm op de aircokosten! En in ons kikkerlandje valt het nog reuze mee; wat wij de lucht brengen is nog niet te vergelijken met India en Bangladesh.

01

e m i s s i o n t r a d e r

e c o - m o d e r n i s t e n , o p l o s s i n g s g e r i c h t e t e c h w i z a r d s

Maar we werken hier ook aan klimaatopruiming hoor. Daar doe ik gewoon netjes m'n duit voor in het zakkie door de prijzen voor atmosfeerherstel zo laag mogelijk te houden. Alle bedrijven kopen mijn uitstootcertificaten!

Door de luchtsluis stapt hij de buitenlucht in. Maar na de eerste ademteug voelt er toch iets niet helemaal goed, is hij buiten adem? Hij neemt maar een diepe haal uit z'n inhalator.
DIEPE ZUCHT

Met lucht voor 10 en stevige trek stapt hij richting de koopgoot: effe een vlugge lunch halen... Een rotirol zou er wel ingaan, maar dat kreng kost ondertussen al 12 koolstofcredits." Zo'n aanslag op z'n koolstof budget zou onverantwoord zijn. En niet wéér een zeewierburgertje, had ik de laatste tijd maar meer credits moeten halen. Als Frank die rol wil zit er niks anders op dan weer op koolstofbudget te komen. Hij loopt maar naar de bak met klimaatknallers: afvangverf en compensatiedeeg. Vreselijk onbruikbaar spul, maar bomvol afgevangen broeikasgassen. Eigenlijk heeft hij er al kilo's van liggen op zolder, maar wat extra kan geen kwaad. Ja, goed plan Frank! Ka-ching: klimaat geholpen, koolstofcredits weer in balans, en ach, hij heb z'n rotirol. Win-win. Met een brede glimlach loopt Frank terug het WTC in. Hij kijkt weer door z'n digitale raam naar buiten, niks om je zorgen over te maken, geen vuiltje aan de lucht.

0 2

c a r b o n c o w b o y s

t e c h n o - a n a r c h i s t e n , a c t i v i s t i s c h e k o o l s t o f p i r a t e n

De Carbon Cowboys galloperen niet op paarden, maar op zelfgeknutselde carboncapture machines. Het is een stel activistische bootleggers. Ze proberen met behulp van de nieuwste snufjes het ondrukkende koolstofsysteem van de ecomodernisten te misbruiken, exposen en uiteindelijk omver te werpen.

Langs de rails bij de spoortuin leven de carbon cowboys. Onder de oude zendmast staat hun kleine gecamufleerde container waar een oerwoud van hummende draden en snoeren in is te vinden.

Tussen dit gehum begint nu midden in de nacht een alarm te piepen. Rozan schrikt wakker van de slaapbank: Huh? Weer een ‘bug’ in het systeem? Nee. Shit. Er gaan meer lampjes branden. Rosan loopt op de monitor af en ziet een grote hoeveelheid Co2 vrijkomen in Rozenburg. Ze begint te glunderen, rent naar buiten en roept richting de tenten:

We hebben een scoop, jongens! ‘n lekke Co2-pijp bij AVR! Onder de zeilen beginnen lampen te branden. De machines komen in beweging en kleine drones zoeven uit de zendmast.

Rosan kijkt ze na terwijl ze als kleine knipperende lampjes verdwijnen in de ochtendmist. Ze zucht: de hele operatie zal wel weer geen klap opleveren: koolstofwinst is nihil, maar het gaat natuurlijk vooral om de exposure: ze ziet de krantenkop al voor zich zweven “Afvalverbranding heeft 15ton Co2 verloren”. Daar gaan ze effe niet makkelijk mee wegekomen, niet met haar in de buurt!

Dan wordt ze wakker, ligt weer op de slaapbank in de snoerenjungle van de container. Het was geen alarm... het was een droom. Maar dat scoopje komt nog wel, vast nog wel.

03

wolk polderaar

lucht-reformisten, voorzichtige systeembuigers

De wolk polderaar zit in het midden van het hele verhaal. Tussen alle uiteenlopende groepen probeerd hij plaatselijk atmosfeerbeleid te schrijven voor de stad. Wat voor stadsklimaat willen we? Hoever willen we gaan in het menselijk tunen van het klimaat? Tot hoever gaan we de extreme weersomstandigheden over ons heen laten komen? Welke wijken worden wel en niet gekoeld? Een politiek mijnenveld.

Gewoon een gezond, betaalbaar en milieuvriendelijk stadssysteem. Daarvoor zullen we elkaar

In de oude schoorsteen van de Merwevierhavens zit de wolken polderaar. Hij doet hier onderzoek naar stadslucht en probeert met alle partijen om de tafel te zitten om het het atmosfeerbeleid langzaam te reformeren.

Donkere stapelwolken scheren over de haven, de schoorsteen suist in de wind. Bovenop deze betonnen kolos is een klein plateau gemonteerd. Daarop staat Nemo, hij komt hier vaak om even uit te waaien... vandaag is dat uitwaaien helemaal nodig, aangezien het debat bij Atmos vanmiddag flink uit de hand was gelopen.

Afgelopen maand zijn er namelijk 11.213 handtekeningen ingezameld om het “afkoelen van onze stad” op te krikken naar maximale VN-niveaus. Ze pleiten om tijdens hittegolven nóg meer reflectiestof de lucht in te schieten. “we kunnen de airco-rekeningen niet meer betalen!” “Mensen vertrekken massaal de stad uit!”

0 3

w o l k p o l d e r a a r

l u c h t - r e f o r m i s t e n , v o o r z i c h t i g e s y s t e e m b u i g e r s

Als deel van de gemeenteraad ging hij gelijk in de verdediging: We kunnen dit niet eeuwig volhouden! Wat als we de lucht niet meer kunnen besproeien? Dan wordt het twee keer zo warm en zijn we totaal niet voorbereid!” ... “Misdadig!” Werd er gelijk geroepen.. “denk toch aan de ouderen!”

Door de onrust werd het Atmos-overleg gestaakt. Hij had het niet zo direct moeten brengen, dit gaat hem stemmen kosten. Maar hij ziet het ook wel: niks doen is geen optie. Maar wat te doen.. Tja, dat is vreselijk lastig. Het beleid begint steeds minder op klimaatherstel en steeds meer op klimaatmanagement te lijken. Hij kijkt naar het westen. Het gaat gewoon niet snel genoeg, we moeten groter gaan denken...

De wind was luid, maar nog steeds niet zo luid als het suizen van de afvanginstallaties die in de 120m hoge schoorsteen gemonteerd waren. Deze pijp had heel wat goed te maken. Op het bordje van the Museum of Carbon Crimes was 44miljoen ton Co₂ te lezen. Dat is een massa van 6500 erasmusbruggen aan broeikasgas die door deze schoorsteen de lucht in zijn geslingerd. Deze installaties kan daar maar een fractie van opnemen, maar het gaat natuurlijk ook om de mindset. Kunnen de oude fossiele iconen de pioniers worden van klimaatherstel? Jazeker! Maar snel gaat het niet... mompelt Nemo...

Waar we een stuk meer snelheid mee maken is het Co₂ absorberend straatmeubilair. Wekelijks komt de afvangwagen langs om de Co₂ uit de korrels te spoelen. Het is een rijdende wasstraat waar de koolstof zo uit het meubilair gespoten wordt. Het is duur en een flink gedoe, maar wel onomstreden goed voor het stadsklimaat. Geen sliding slopes en lastige dilemma's. Dit werkt gewoon.

0 4

b i o h a c k e r

k o o l s t o f - o o g s t e n d e n a t u u r t w e a k e r s

De Biohacker zoekt naar mediatie tussen mens en natuur. Ze probeert met ecosystemen mee te werken om de stadslucht gezond en leefbaar voor de alle soorten te houden (en dus ook de mens). Met natuurlijke processen herstelt zij de koolstofdepots die ooit in het fossiele tijdperk zijn opgegraven. Ook tweaken ze de biologie van algen, planten en bomen om zo snellere impact op een kleinere footprint te hebben. Toch gaat het traag en wordt elk stukje koolstof gekoesterd.

In het Mallegatpark zitten de farms van de biohackers. Zij oogsten koolstof uit de lucht met behulp van blauwalgen, vlasoogsten en boombegravingen. Rondom Feijenoord maken ze stadse ecosystemen waar de mens niet meer op de eerste plaats staat. De bouwmaterialen leven en groeien. Dat gaat niet altijd als verwacht, dus de biohacker probeert de controle een beetje los te laten.

Overstag! Spontaan maakt Nubis een steek in het zeilbootje voordat ze aanmeert bij de stijger op het Mallegatpark. Frima weet de giek nog net te ontwijken. Na het laatste stukje doorzeilen naar de kade, een snelle knoop in het vlastouw en ze zijn weer terug thuis. Ondanks dat ze nu net terug is van vaarvakantie zijn ze doodop.

Helemaal kapot. Ach, niet zeiken, Frima, als de wind effe anders stond hadden het twee keer langer kunnen duren. Daar kan je niks aan doen.

Terwijl ze over de houten steiger loopt komt de herkenbare stank/geur van het biopark Mallegat weer naarboven gedreven. Zilte kadelucht met compost en een snufje rotte ei. Het komt uit de omgebouwde gashouders van de Gasfabriek Feijenoord. Daar wordt nu een heel spectrum aan algen gekweekt die continu maas ingepompt worden. Morgen staat Nubis hier weer flink met de pipet eeuwig te turen naar petrishaaltjes met groene drap. Ze heeft nu 1 ton fytoplankton gekweekt die elke week hun eigen gewicht in koolstof uit de lucht trekken. Maar dat was nog niet zo vet als de blauwalgen die bioplastics maakten, maar u effe niet aan werk denken.

0 4

b i o h a c k e r

k o o l s t o f - o o g s t e n d e n a t u u r t w e a k e r s

Ze ploffen even neer in de velden langs het park. Als je ertussen ligt hoef je even helemaal nergens meer aan te denken. Frima sluit haar ogen, en voelt de deiningen van de boottocht nog doorgonzen. Het gras komt hoog boven ze uit. Eigenlijk moet je het altijd even netjes vragen voordat je zomaar het gras plet met je lichaam. Heel kort, iets als in: lieve vlas en mooie kamille, mogen wij ons hierzo neerleggen? Nubis houdt zich altijd strak aan de geboden, maar stiekem vindt Firma al die rituelen maar nergens op slaan. Maarja, het niet doen is weer zo'n taboe; zolang het gras maar 'ja' zegt...

Weetje: zonder haar zouden al die snel groeiende grassen er niet eens staan. Ze vult namelijk eens in de maand de oude schoorsteen op Mallegat met nieuwe zadenmix, die verspreid deze over heel Feijnoord. Groenstrookjes, dakgoten, weggetjes en achtertuintjes. Niks is veilig voor haar groenkanon. Als je hier in de buurt woont moet je leren loslaten. Hier is niet tegenop te wieden. Bovendien kan je er ook nog mooi voordeel uit doen. Vlas uit je tuin kan je goed gebruiken voor isolatie of begraven in ruil voor koolstofcredits. Maarja, dat hele systeem moet Nubis weer niks van hebben...

Hey, Jullie daar; kenne effe verkassen? Nubis en Frima worden wakkergeschud uit hun grasbed. "we wilde hier net een nieuw houtgraf aanleggen". Naast hen staat een sterke groep zwart geklede figuren in het gras. Ze hebben een wagen vol boomstammen. Het zijn natuurtalenten; brede harries die hier in het veld de stammen willen begraven. Voor al het hout waarmee we huizen bouwen en energie opwekken moet er eenzelfde hoeveelheid hout onder de grond gestopt worden. Simpelweg alles wat je verbrand en de lucht in slingert moet je ook onder de aarde hebben opgeslagen. Daarna doet de natuur haar werk om er weer fossiele depots van te maken. Langzaam, duur en tijdrovend. Maar wel zo eerlijk.

Ach het was toch tijd om aan de slag te gaan.. Nubis en Frima gaan weer de feijnoord community in voor de voorbereidingen voor het oogstfeest vanavond. Ze hadden beloofd stoofwier en gerstewijn te maken, en hoelang dat kan duren... only Gaia knows...

0 5

l u c h t p r o f e e t

h a r m o n i e u z e e c o - p a c i f i s t e n

De luchtprofeet doet niet meer mee. Al dat geklooi met de atmosfeer... menselijk ingrijpen... Wie denken we wel niet dat we zijn? De luchtprofeet pleit dat geo-engineering het geweld tegen de aarde voortzet. Ze hoopt Rotterdam wakker te maken uit deze spirituele crisis en weer in harmonie met z'n omgeving te brengen. We moeten terug naar een simpeler bestaan en atmosferisch leren meedijnen.

Op het Brienenoordeiland leeft de luchtprofeet. Ze leeft daar in een community van eco-pacifisten. Die pleiten voor een terugkeer naar harmonie met onze omgeving.

En we weer in harmonie moeten leven met moeder aarde. De negatieve effecten van klimaatverandering zullen we gewoon moeten ondergaan, we hebben al genoeg verziekt.

Onder van brienenoordbrug vaart een Co2-tanker met flinke boeggolven en een wapperend duits vlaggetje. De scheepsgolven krullen over de Nieuwe Maas en laten de woonboten op het Brienenoordeiland nu tegen elkaar aan klotsen. De hangmat van Preah begint mee te wiegen. Geirriteerd loopt ze het dek op en schreeuwt wat naar het schip. Vervuilde Smeerpijp! Drijvend luchtpiraat.

Benedensdek op de woonboot is het moordend heet. Maar hierboven brengt de wind tenminste enige koelte in de verhitte situatie.

0 5

l u c h t p r o f e e t

h a r m o n i e u z e e c o - p a c i f i s t e n

Ze mijmert: ja het heeft nadelen zo'n boot, maar ach ze zit droog! Dat was 10 jaar geleden wel anders. Bij de tweede dijkdoorbraak woonde ze in Feijenoord. Haar appartementje dit keer helemaal onder gelopen, ze had niks meer over. Dat was haar ontwakingsmoment. Ze verruilde haar huis tegen een woonboot. Financieel krankzinnig, maar het voelde als zo'n bevrijding!

Preah?! De buurman komt het dek opgelopen..
Heb je nog doek en touw voor de vliegerdemonstratie?
Vanmiddag gaan we de drones op de beurs platleggen!
Heb alleen vlastouw zegt ze, werkt dat? De buurman zegt er het beste van te gaan maken.
Stiekem heeft Preah ook wel doek, maar dat kost haar een vermogen en zet ze liever in voor het boekbinden. Al dat demonstreren is niet aan haar uitbesteed. Ze schrijft liever vanaf het eiland. Manifesten namens de natuur. De buikspreker van de schepping. Vanmiddag schrijft ze iets namens de vogels, hoog in de lucht. Ze zaaien niet en oogsten niet, de hemelse Gaia voedt ze.

A A N T E K E N I N G E N
A F S L U I T I N G

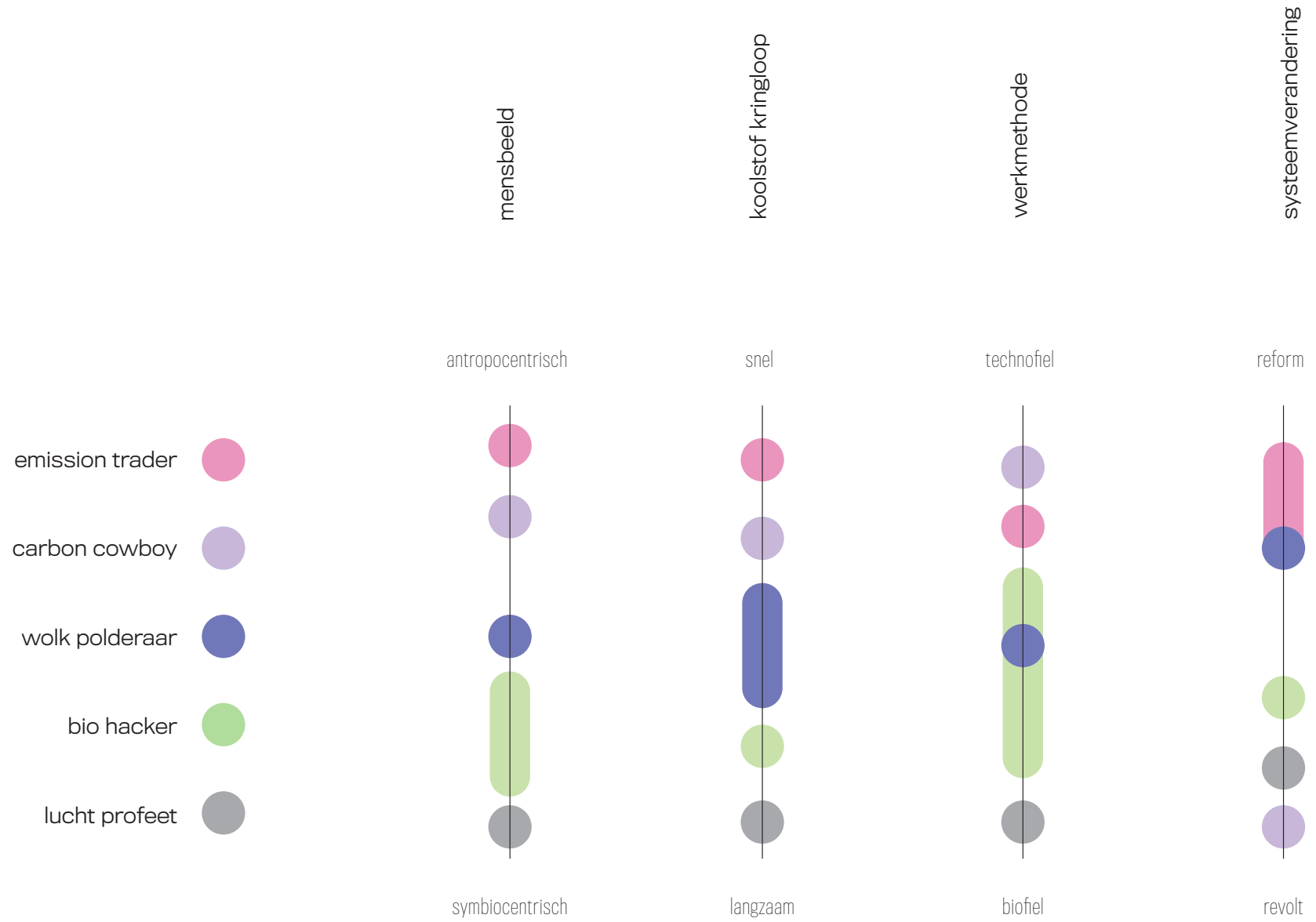
Kunnen jullie je in een van de aanpakken?
Is dit een plek waar we naartoe willen gaan
Waar we nog steeds de baas zijn over het klimaat?
Wat nou als we geen keuze hebben? Als we moeten fixen
wat we gedaan hebben, en het niet alleen aan de natuur over
kunnen laten.

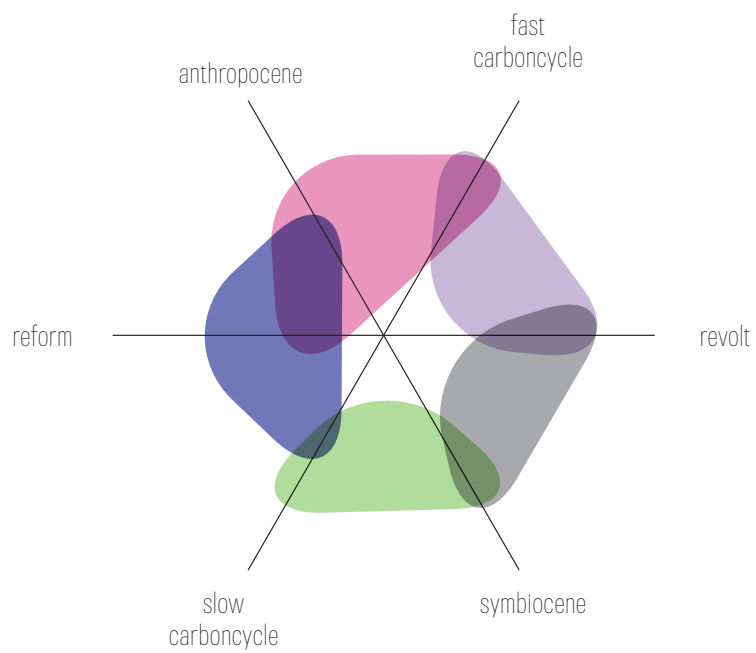
Het is nu de keuze aan ons om positie te nemen.

“How much will we do to stall disaster, and how quickly?
Those are the only questions that matter.”

Niks doen is geen optie.
Nu zijn we op een wild moment in de geschiedenis. Op een
moment wanneer
Nu dit ingrijpende klimaatherstel zo dichtbij komt worden die
verschillen bijzonder zichtbaar en ontstaan er
Daarmee moeten we ook de verantwoordelijkheid gaan
dragen over de lucht.

Om ons stadsklimaat leefbaar te houden zal er veel moeten
gebeuren. Om alles hetzelfde te houden, zal alles moeten
veranderen.
We gaan ons klimaat niet herstellen. Maar vervormen, eigen
maken, anders maken
Een fascinerende maar ook bijzonder enge wereld. Hoever
willen we gaan?

o u d e c o l l a g e s

